

Topic One: Defining Teshuvah

Source Sheet

© 2006, Moshe Zauderer

1 Defining Teshuvah

חקרנו על גדר התשובה, ומצאנוהו נכון ושלם, והיא: (1) קריבה
(2) להשם (3) מריחוק (4) החטא

2 (1) קריבה / Drawing close to Hashem

והרצון במלת "קריבה", הוא, היות כוונת השב בתשובה להתקרב אל בוראו – שנתרחק ממנו בעברו על דבריו - ולא להנצל מן העונש על מה שעבר; כי אם הכוונה היה לכך, אינו מתקרב להשם.

3 Sin consequences: Divine punishment and anger

כי החוטא שתיים רעות עשה

רעה לעצמו שיענישהו האל יתברך,

ורעה גדולה מזו, שהכעיס את בוראו במה שעבר על צויו, כי מלך בשר ודם כועס ומצטער על מי שעובר על דבריו, גם כי לא יעניש אותו בהיותו בנו או אוהבו

4 How to draw close to Hashem

ואם כן, השב בתשובה צריך לתקן את אשר עוות בשתיים הרעות, ויותר מהמה במה שהכעיס את בוראו, שירצה אותו ויתקרב אליו בתשובה, וכל עוד שלא היתה כוונתו לרצותו על מה שהכעיסו, אינה נקראת תשובה, כיון שלא שב למה שהיה קודם החטא, שלא היה כועס עליו האל ית', ואינו קרוב אליו

וענין ההקרבה הוא שישים אל לבו כי גם שלא היה מענישו האל יתברך על חטאו, לא היה רוצה לחטאו שלא לעבור על מצות בוראו עולם, וישאל ממנו מחילה, וירצה אותו בדברים

5 (2) להשם / to Hashem

ומלת "להשם", מורה על כי האל יתברך, בחסד וברחמים הוא מקבל תשובת השבים בשמו הגדול, שהוא מדת רחמים, כי במדת הדין לא היה מקבל לשבים.

6 Why justice rejects teshuvah, and mercy accepts it

כי השכל ישפוט כי מי שיעבור על צויו האל יתברך, לא יועיל לו התשובה, אלא שימות על חטאו, קל וחומר ממלך בשר ודם... מי שיעבור על מה שצוהו המלך חייב, כי מקודם הודה בצויו, ואחר כך אפילו הכי, כיון שעבר על דברי המלך יומת עבר על דבריו,

כל שכן מי שיעבור על דברי הקב"ה, שהוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, שחייב מיתה כפי מה שגזור השכל, אלא שהאל יתברך בשמו הגדול והנורא יעד לקבל השבים בתשובה לפניו, ... מצד רחמנותו ... כי האזהרות רבות בתורה, ואי אפשר לאדם מבלי חטא, ... ואם היה החוטא נענש מיתה, אין מי שימלט ממנה.

7 Applying Divine Mercy: Teshuvah restores pre-sin relationship to Hashem

בשלוש עשרה מדות הראשונות "השם, השם, ודרשו ז"ל (ראש השנה י"ז) "אני הוא קודם שיחטא אדם, ואני הוא לאחר שיחטא וישוב."

אפשר לפרש... כי מי ששב בתשובה על חטאיו, השם יתברך מעביר עליהם והיו כלא היו, ומתרצה אליו כאלו לא חטא מעולם, כי היה מספיק שיעבור על חטאיו ולא יענישהו עליהם במדת רחמים שלו, אבל לא יהיה מהעומדים לפניו ומרוצים אצלו כבתחלה, לזה אמר, "אני הוא קודם שיחטא האדם, ואני הוא לאחר שיחטא וישוב."

8 (3) / from the distance {caused by sin}

ומלת "מריחוק", מורה על היות החוטא מרוחק מהאל יתברך כל זמן שלא שב בתשובה.

כי מי שעומד לפני מלך בשר ודם, אינו עובר על דבריו בעמדו לפניו, אלא אחר שהולך מלפניו.

והאל יתברך מלא כל הארץ כבודו, ומצד שאין אנו משיגים את כבודו אנו חוטאים, כאילו לא היתה השכינה בארץ, והוא כאילו אנו מתרחקים מכבוד שכינתו, שאין אנו משיגים בשעת החטא היות שכינתו והשגחתו בינינו בעורון השכל בשעת החטא, וכאמרם ז"ל, (סוטה ג.) "אין אדם עובר עבירה, אלא אם כן נכנס בו רוח שטות."

וכשהוא שב וניחם על מה שעשה, נותן אל לבו כי הוא לפני האל יתברך בהיות כל הארץ מלאה מכבודו, ויבוש ממה שחטא, ובזה נתקרב אליו במחשבתו, שידע שהאל קרוב אליו, ושב ממה שעשה, ועושה רצונו, בהשיגו כי הוא עומד לפניו ויודע מצפוניו

9 (4) / caused even by inadvertent sin

ומלת "החטא", הוא מורה על כי גם בחטא שהוא בשוגג צריך החוטא תשובה ומדת רחמים לשיתכפר,

כי אם היה זהיר בעבודת האל, והיה ירא מלעבור על דבריו, לא היה נכשל בחטא, אבל כיון שהסיח מדעתו מצות האל, נכשל בעבירה בלי מתכוין... כי היה ראוי שידע קודם שיעשה מה שעשה, שהיה פועל רשות, ולא היה בו שמץ איסור, ולכך אם לא היה מצד מדת הרחמים, היה ראוי להיותו נענש על מה שחטא בשוגג, כי הוא קרוב למזיד, בהיות עולה בידו ללמוד ולדעת את האסור ואת המותר